

(краща лактація)

родини, з якої він походить

покоління родини	краща лактація			I лактація		
	<i>n</i>	надій, кг	жирність молока, %	<i>n</i>	надій, кг	жирність молока, %
Внуки	3	5996	3,75	6	4303	3,54
Правнуки	2	5771	3,77	8	3462	3,64
Внуки	7	5795	3,77	10	4543	3,72
Правнуки	5	5410	3,75	8	3467	3,43
Правнуки	4	5200	3,76	4	4080	3,70

ЛІТЕРАТУРА

- Іванов М. Ф. Полное собрание сочинений, т. V. М., «Колос», 1964.
Гребень Л. К. Методы работы М. Ф. Иванова по выведению новых пород с.-х. животных. — «Современная биология», т. 13, вып. 1, 1940.
Кравченко Н. А. Племенной подбор. М., Сельхозгиз, 1957.
Шеффе Г. Дисперсионный анализ. М., Физматгиз, 1963.
Плохинский Н. А. Дисперсионный анализ силы влияния. — «Новое в биометрии». М., 1970.
Винничук Д. Т. Использование дисперсионного анализа для выявления сочетаемости при подборе. — В сб.: Исследования в животноводстве и рыбоводстве К., «Урожай», 1965.

СТВОРЕННЯ МАСИВУ ЧОРНО-РЯБОЇ ХУДОБИ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОГЛИНАЛЬНОГО СХРЕЩУВАННЯ

Й. З. СІРАЦЬКИЙ, С. Т. ЄФІМЕНКО, І. Т. ХАРЧУК,

кандидати сільськогосподарських наук

О. П. ПАВЛОВА, молодший науковий співробітник

Український науково-дослідний інститут розведення
і штучного осіменіння великої рогатої худоби

Переведення молочного скотарства на промислову основу ставити перед тваринниками цілий ряд нових завдань. Поряд з реконструкцією тваринницьких ферм, освоєнням технологічних і організаційних прийомів виникла необхідність цілеспрямовано вести роботу по створенню типу молочної худоби, який відповідав би потребам молочних комплексів.

Тварини такого типу повинні характеризуватись високою продуктивністю, давати якісну продукцію при низьких витратах кормів, мати міцну конституцію і бути добре пристосованими для доїння на сучасних доїльних установках.

Створити бажаний тип молочної худоби можна за допомогою удосконалення порід при чистопородному розведенні або проведенням міжпородного схрещування.

У дослідях по схрещуванню корів симентальської і білоголової української порід з бугаями-плідниками чорно-рябої породи у помісей встановлено прояв гетерозису за молочною продуктивністю та поліпшення технологічних властивостей вим'я (К. С. Бірюкова, 1965; М. Беліч із співавторами, 1974; В. М. Макаров, 1975; Л. Вондрачек, 1976; С. Когель із співавторами, 1975; Г. Краусліх, 1975).

У Київській області створення масиву чорно-рябої худоби здійснюється на основі розширеного відтворення наявного контингенту худоби, завезення племінного молодняка з інших областей, республік та країн, а також за допомогою поглинального схрещування корів і телиць симентальської та білоголової української порід з бугаями-плідниками чорно-рябої породи. Поглинальне схрещування нині вийшло за рамки експерименту і набуло в господарствах масового характеру. За 1972—1976 рр. в області спермою чорно-рябих бугаїв-плідників осіменено близько 700 тис. корів і телиць симентальської та білоголової української порід.

Однак ця важлива робота в багатьох випадках проводиться без достатнього наукового обґрунтування і виробничої перевірки. Тому виникла необхідність узагальнити наслідки масового схрещування і намітити дальший напрямок використання чорно-рябої худоби в області.

Методика досліджень. Методом експедиційного обстеження в 1976 р. вивчали ефективність розведення чорно-рябої худоби, завезеної в господарства області, а також узагальнювали результати поглинального схрещування корів і телиць симентальської та білоголової української порід з бугаями-плідниками чорно-рябої породи. Первинним матеріалом для узагальнення служили річні звіти і форма 24 с-г колгоспів і радгоспів, форми 1-Мол і 12-Мол, річні звіти облплемживоб'єднання. Узагальнення проводили за надоем і вмістом жиру в молоці за 305 днів I, II, III лактацій і старше в межах порід і поколінь, живою вагою корів і молодняка, генеалогічною структурою та племінними якостями бугаїв-плідників чорно-рябої породи і середньорічними витратами кормів.

Результати досліджень. У господарствах Київської області на 1 січня 1976 р. питома вага чорно-рябої худоби становила 35,8%, симентальської — 51,9 і білоголової української — 12,3%. За дев'яту п'ятирічку питома вага чорно-рябої худоби збільшилась майже в 2 рази. Із 263 877 голів чорно-рябої породи, пробонітованих у 1975 р., чистопородних налічувалось 31,4%, помісей IV і III поколінь — 47,2 і 31,4% помісей нижчих поколінь. До класу еліта-рекорд і еліта віднесено 25,6% поголів'я, I класу — 34,4, II класу і неklasних — 31,8%.

В господарствах області надій молока на корову чорно-рябої породи в 1975 р. за I, II, III лактації і старше становив 2796—3539 кг, або на 420—561 кг більше, ніж у корів симентальської породи, і на 669—889 кг більше, ніж у корів білоголової української (табл. 1).

Порівняльний аналіз молочної продуктивності корів чорно-рябої, симентальської та білоголової української порід і їх помісей,

1. Продуктивність корів за 305 днів лактації

Породи	Роки	I лактація				III лактація і старше			
		п	надій, кг	жирність молока, %	молочного жиру, кг	п	надій, кг	жирність молока, %	молочного жиру, кг
Чорно-ряба	1974	17863	2940	3,59	105,6	33375	3539	3,60	127,4
	1975	21866	2796	3,60	100,7	44531	3330	3,60	111,1
Симентальська	1974	20924	2423	3,68	89,2	70251	3085	3,77	116,3
	1975	27582	2259	3,73	84,3	116544	2769	3,75	103,8
Білоголова українська	1974	5035	2109	3,60	75,9	18813	2692	3,67	98,8
	1975	8771	2127	3,56	75,7	27010	2500	3,60	90,0

утримуваних в одних і тих же господарських умовах, показав, що за надоєм між коровами чорно-рябої і симентальської порід різниця по I—III лактаціях досягала 500—600 кг на користь корів чорно-рябої породи, а порівняно з коровами білоголової української породи ця різниця становила 258—658 кг. За виходом молочного жиру корови чорно-рябої породи по всіх лактаціях також мали значну перевагу.

Помісі першого покоління, одержані від схрещування симентальської та білоголової української худоби з чорно-рябою, мали середні показники надоїв і жирності молока.

Встановлено, що ефективність схрещування значно залежить від умов годівлі помісних тварин. Так, у Васильківському, Сквирському і Володарському районах, де рівень годівлі був недостатнім, помісні корови за продуктивністю не перевищували корів симентальської породи.

У чималій кількості господарств цих районів при витраті 35 ц кормових одиниць на корову за рік, в тому числі 8,12 ц концентратів, помісні симентальська × чорно-ряба корови за надоєм і виходом молочного жиру поступалися перед коровами симентальської породи (табл. 2).

При поліпшенні умов годівлі чорно-рябі корови і їх помісі більше підвищували молочну продуктивність, ніж корови симентальської породи. Так, при підвищенні рівня годівлі від 31—35 до 51—55 ц кормових одиниць за рік надій по стаду чистопородних сименталів збільшився на 317 кг і вихід молочного жиру — на 12,8 кг, чистопородних корів чорно-рябої породи — відповідно на 535 і 20,8 кг і помісних корів — на 662 і 28,3 кг.

Результати обстеження свідчать, що для успіху схрещування підбір і відбір плідників має не менше значення, ніж при чистопородному розведенні. Підтвердженням цього є результати, одержані в господарствах Київського і Дарницького трестів радгоспів, де більш висока молочна продуктивність помісних корів одержана не тільки за рахунок кращої годівлі, а й завдяки використанню більш високоцінних бугаїв-плідників чорно-рябої породи. У помісній II по-

2. Продуктивність корів чорно-рябої, симентальської худоби і їх помісей в зв'язку з рівнем годівлі

Рівень годівлі, ц кормових одиниць	Згодовано кон- центрація на корову, ц	Кількість господарств	I лактація			III лактація і старше			В середньому по стаду			
			n	надій на корову, кг	жирність молока, %	n	надій на корову, кг	жирність молока, %	n	надій на корову, кг	жирність молока, %	молочного жирну, кг

Чорно-рябі чистопородні

31—35	8,12	20	227	2654	3,44	435	3028	3,52	891	2891	3,51	101,50
36—40	8,54	32	555	2423	3,60	1125	2994	3,61	2226	2806	3,62	101,60
41—45	10,35	45	1152	2768	3,65	2105	3339	3,63	4228	3104	3,62	112,40
46—50	12,09	30	2066	2879	3,59	2848	3504	3,48	6431	3234	3,58	115,80
51—55	13,48	23	1400	3042	3,58	1712	3534	3,55	4139	3426	3,57	122,30

Симентальські чистопородні

31—35	8,12	20	74	2555	3,71	39	2782	3,80	143	2609	3,75	97,80
36—40	8,54	32	116	2105	3,74	462	2524	3,76	705	2425	3,76	91,20
41—45	10,35	45	207	2335	3,85	891	2582	3,78	1347	2524	3,78	95,40
46—50	12,09	30	327	2384	3,72	513	3245	3,74	1100	2878	3,74	107,60
51—55	13,48	23	263	2432	3,77	301	3359	3,82	770	2926	3,78	110,60

Помісі I покоління

31—35	8,12	20	51	2148	3,56	366	2532	3,55	560	2534	3,55	90,00
36—40	8,54	32	281	2391	3,60	381	3066	3,60	842	2755	3,61	99,50
41—45	10,35	45	355	2478	3,64	768	3061	3,63	1414	2862	3,64	103,30
46—50	12,09	30	207	2629	3,63	668	3371	3,64	1000	3173	3,65	115,80
51—55	13,48	23	75	2754	3,63	209	3504	3,57	347	3296	3,59	118,30

В середньому по тваринах чорно-рябої породи

31—35	8,12	20	893	2436	3,53	2233	2780	3,53	4103	2705	3,53	95,50
36—40	8,54	32	2865	2409	3,57	6753	2893	3,60	11987	2726	3,60	98,10
41—45	10,35	45	4227	2637	3,64	10806	3039	3,60	18534	2910	3,62	105,30
46—50	12,09	30	5181	2794	3,58	9449	3401	3,62	18701	3169	3,61	114,40
51—55	13,48	23	2772	3014	3,54	4459	3610	3,59	9633	3388	3,59	121,60

В середньому по тваринах симентальської породи

31—35	8,12	20	1092	2075	3,70	5859	2518	3,71	8113	2443	3,71	90,60
36—40	8,54	32	1968	2218	3,73	10931	2482	3,74	15356	2517	3,73	93,90
41—45	10,35	45	1902	2338	3,72	14045	2622	3,75	18728	2569	3,74	96,10
46—50	12,09	30	1878	2371	3,69	3231	2891	3,73	13362	2771	3,73	103,30
51—55	13,48	23	952	2241	3,74	5568	3018	3,79	7629	2844	3,77	107,20

коління гетерозисна тенденція дещо згасає, але внаслідок нагромадження цінних спадкових ознак поліпшуючої породи схожість помісей з нею підвищується. Мінливість помісей II покоління все ще дуже велика, оскільки тут спостерігається розщеплення ознак у потомстві. Тому відбір серед них значно впливає на темпи поглинання і на якість наступних поколінь.

Результати наших узагальнень показують, що у помісних телиць середня жива вага була вищою, ніж у ровесниць чорно-рябої породи, і нижчою, ніж у ровесниць симентальської породи, тобто мала проміжний характер усадкування (табл. 3).

3. Жива вага тварин чорно-рябої та симентальської порід і їх помісей

Вік тварин	Чорно-ряба порода		Симентальська порода		Помісі	
	кількість тварин	середня жива вага однієї голови, кг	кількість тварин	середня жива вага однієї голови, кг	кількість тварин	середня жива вага однієї голови, кг
<i>Телиці</i>						
При народженні	3215	28,0	1018	31,0	4302	28,6
10 місяців	3047	209,0	1009	229,0	3875	218,0
12 місяців	2891	236,0	1484	260,0	3711	241,0
18 місяців	2704	328,0	1317	331,0	2634	329,0
При першому осіменінні	2517	330,0	1521	347,0	2473	331,0
<i>Корови</i>						
I отелення	1001	422,0	901	420,0	796	421,0
II отелення	1017	455,0	1317	500,0	911	464,0
III отелення і старше	2288	500,0	4710	531,0	1340	508,0

Однак середні показники живої ваги молодняка ще низькі і в більшості господарств не досягають стандарту I класу.

Відставання в рості зумовлює збільшення віку телиць при першому паруванні і зниження потенціальної можливості молочної продуктивності як за I, так і за наступні лактації.

Зоотехнічною практикою і спеціальними дослідженнями встановлено, що корови з більшою живою вагою мають і вищі надой. Так, у племінному заводі «Лесное» Ленінградської області телиці в 18-місячному віці важать 420—430 кг (М. М. Лебедев і співавтори, 1976). Добра підготовка телиць до парування і нетелей до отелення забезпечує одержання в цьому господарстві від первісток по 4500—6000 кг молока за лактацію.

На нашу думку, на комплексах області необхідно підвищити інтенсивність вирощування телиць у межах таких параметрів: для тварин чорно-рябої породи і їх помісей із симентальською худобою жива вага в 6 місяців повинна становити 160—165 кг, у 12 — 260—270 і в 18 місяців — 360—380 кг, помісей з білоголовою українською породою — відповідно 150, 250—260 і 340—350 кг.

На збільшення поголів'я та поліпшення племінних і продуктивних якостей тварин в області значно впливає завезена з інших областей, республік і країн чорно-ряба худоба. За 1966—1975 рр. у господарства області завезено значну кількість чорно-рябої худоби низької породності і класності.

Так, із завезених 28537 голів чистопородних налічувалось 43,3%, другого класу і неklasних — 32,9%. Особливо низької якості завозяться телиці з інших областей України — 41,9% другого класу і неklasних тварин. Аналіз молочної продуктивності завезених тварин свідчить, що якість завезеного молодняка знаходиться в тісному зв'язку з їх молочною продуктивністю.

Отже, робота по створенню нового масиву чорно-рябої худоби може бути успішною тільки при рівні годівлі корів не нижче 40 ц кормових одиниць, в тому числі 10—11 ц концентратів за рік, забезпеченні при вирощуванні молодняка середньодобових приростів 650—700 г та використанні високоцінних, перевірених за якістю потомства бугаїв-плідників.

ВИКОРИСТАННЯ ГОЛШТИНО-ФРИЗЬКИХ БУГАЇВ ПРИ РОЗВЕДЕННІ ЧОРНО-РЯБОЇ ХУДОБИ

М. С. ПЕЛЕХАТИЙ, кандидат сільськогосподарських наук

Український науково-дослідний інститут розведення
і штучного осіменіння великої рогатої худоби

Широке використання в останні 15—20 років голландських бугаїв сприяло створенню на Україні комбінованого (молочно-м'ясного) типу чорно-рябої худоби, яка характеризується до того ж ослабленою конституцією. В умовах інтенсифікації молочного скотарства бажаний тип чорно-рябої худоби республіки повинен характеризуватися крупністю (жива вага дорослих корів 550—600 кг), багатомолочністю (5000—5500 кг молока) та доброю пристосованістю до умов нової технології.

Як показали дослідження, проведені за кордоном, перспективним для створення бажаного високопродуктивного типу чорно-рябої худоби є використання плідників голштино-фризької породи. Сучасний тип голштино-фризів США і Канади відзначається високою молочною продуктивністю (5600—5900 кг молока), крупністю (вага дорослої корови 650—700 кг), об'ємним вим'ям ванноподібної форми, міцними кінцівками та ратицями.

Останнім часом бугаїв голштино-фризької породи використовують при розведенні чорно-рябої худоби на Україні. На кінець 1976 р. на держплемстанціях лише Київської області налічувався 61 голштино-фризький бугай. Проте ефективність використання їх на тваринах місцевої чорно-рябої породи не вивчена.

Методика досліджень. Дослідження ми провели на племзаводі «Митниця» та в дослідному господарстві «Терезине» Київської області протягом 1974—1976 рр. Господарське корисні ознаки дочок голштино-фризьких бугаїв порівнювали з відповідними показниками місцевих чорно-рябих та імпортованих голландських ровесниць. Голштино-фризьких бугаїв, які походили від високопродуктивних матерів (7925—10473 кг молока жирністю 3,39—4,28%), викорис-